

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА  
Історичний факультет

Кафедра історії Центральної та Східної Європи



**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Заступник декана з науково-педагогічної та навчальної роботи  
Тарас ПШЕНИЧНИЙ

2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**Нова та новітня історія**  
**Центральної і Південно-Східної Європи**  
**для студентів**

галузь знань **03 Гуманітарні науки**  
напрямок підготовки **032 Історія та археологія**  
освітній рівень **перший (бакалаврський)**  
освітні програми **Історія України та культурна антропологія**  
**(з поглибленим вивченням іноземних мов)**  
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	<b>денна</b>
Навчальний рік	<b>2021/2022</b>
Семестр	<b>4</b>
Кількість кредитів ECTS	<b>3</b>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<b>українська</b>
Форма заключного контролю	<b>іспит</b>


Викладачі: Малацай Ірина Володимирівна кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи Руккас Андрій Олегович кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи

Пролонговано: на 2022 / 2023 н.р.  «28» 09 2022 р.  
(підпис, ПІБ, дата)

на 20\_\_ / 20\_\_ н.р. (\_\_\_\_\_) «\_\_» 20\_\_ р.  
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробники: Малацай Ірина Володимирівна кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи, Руккас Андрій Олегович кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи.

ЗАТВЕРДЖЕНО  
Зав. кафедри історії Центральної та Східної Європи  
  
(В'ячеслав МОРДВІНЦЕВ)

Протокол № 8 від «24» 06 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № 7 від «26» 08 2021 року

Голова науково-методичної комісії  (Наталія ТЕРЕС)

## ВСТУП

**1. Мета дисципліни** – сформувати у студентів цілісні знання з історії народів Південно-Східної і Центральної Європи у нову та новітню добу у взаємозв'язку та взаємозалежності з історичними явищами та закономірностями загального розвитку людської цивілізації в межах Європи.

### 2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Володіти знаннями* з історії регіону давньої доби та середньовіччя;
2. *Вміти* застосовувати набуті знання для прогнозування суспільно-політичних процесів у межах регіону;
3. *Володіти елементарними навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

### 3. Анотація навчальної дисципліни:

Дисципліна спрямована на визначення місця та ролі народів Центральної і Південно-Східної Європи у світовому історичному процесі у нову та новітню добу, загальні закономірності та регіональну (субрегіональну специфіку) історичного розвитку; вивчення суспільно-політичних та соціально-економічних процесів в межах Південно-Східної та Центральної Європи та ролі й місця в ній видатних історичних постатей.

**4. Завдання (навчальні цілі):** формування у студентів вміння аналізувати й узагальнювати історичний матеріал, оцінювати найважливіші події та явища історії Південно-Східної та Центральної Європи в контексті світової; у результаті вивчення курсу студенти повинні *засвоїти* елементи науково-дослідної роботи, *вміти* оцінювати головні тенденції, динаміку, подій з історії народів Південно-Східної та Центральної Європи, самостійно всебічно аналізувати, оцінювати і висловлювати власні судження з розглянутих історичних проблем.

### 5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. Вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумко- вій оцінці з дисциплі- ни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати</i> історіографічну та джерельну базу з історії народів Південно-Східної та Центральної Європи нової та новітньої доби	<i>лекція, самостійна робота, семінарське заняття</i>	<i>усне опитування, реферат</i>	8%
1.2	<i>Знати</i> основні етапи в історії народів Південно-Східної та Центральної Європи нової та новітньої доби	<i>лекція, самостійна робота, семінарське заняття</i>	<i>усне опитування, контрольна робота ЗМ1 (тест)</i>	12 %
1.3	<i>Знати</i> історію суспільно-політичних та соціально-економічних процесів в межах Центральної та Південно-Східної Європи.	<i>лекція, самостійна робота, семінарське заняття</i>	<i>усне опитування</i>	5%
1.4	<i>Знати</i> головних дійових осіб їх роль і місце в подіях нової та новітньої доби в межах регіону.	<i>лекція, самостійна робота, семінарське заняття</i>	<i>усне опитування робота ЗМ2</i>	13%

			(тест)	
2.1.	Вміти визначати характерні ознаки у розвитку Центральноєвропейського регіону від середини XVII до початку XXI ст.	лекція, самостійна робота, семінарське заняття	усне опитування, реферат	7%
2.2.	Вміти пояснити особливості розвитку Південно-Східного регіону від середини XVII до початку XXI ст.	лекція, самостійна робота, семінарське заняття	усне опитування	5%
2.3.	Вміти систематизувати і узагальнювати потрібну інформацію щодо історії народів Південно-Східної та Центральної Європи від середини XVII до початку XXI ст.	лекція, самостійна робота, семінарське заняття	усне опитування	5%
2.4.	Вміти застосовувати набуті знання для визначення суспільно-політичних процесів у країнах регіону	семінарське заняття, самостійна робота	усне опитування	5%
3.1.	Надавати обґрунтовані відповіді з проблемних питань, що вивчаються в межах дисципліни	семінарське заняття, самостійна робота	усне опитування, іспит	20%
4.1.	Самостійно проводити порівняльний аналіз явищ та подій, робити висновки з історії народів Центральної та Південно-Східної Європи нової та новітньої доби	лекція, самостійна робота, семінарське заняття	усне опитування, іспит	20%

## 7. Схема формування оцінки

Результати навчання дисципліни (код) Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2.	1.3.	1.4.	2.1	2.2	2.3.	2.4.	3.1	4.1
ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.	+	+		+	+	+		+	+	+
ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.	+	+	+		+		+	+		+

### 7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота 1, (тест): РН– 1.2 - 8 балів/ 5 балів.\*

Контрольна робота 2 (тест): РН 1.4 – 10 балів/ 7 балів.

2. Реферат 1: РН 1.1 – 6 балів/ 3 бали.

Реферат 2: РН 2.1 – 6 бали/ 3 бали.

3. Робота під час семінарських занять 1 ЗМ: РН 1.1, 1.3, 2.2, 2.3, 3.1 – 16 балів/10 балів.

Робота під час семінарських занять 2 ЗМ: РН 1.2, 1.4, 2.1, 2.4, 4.1 – 14 балів/8 балів.

## 7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування); бали, отримані за самостійну роботу (за підготовку рефератів); бали отримані під час усних опитувань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-7, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 8-14.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи (тести), усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (екзамен) – максимум 40 балів).

Змістовий модуль 1 Народи Південно-Східної і Центральної Європи у нову добу (друга пол. XVII – поч. XX ст.)			Змістовий модуль 2 Народи Південно-Східної і Центральної Європи у новітню добу (поч. XX ст.- поч. XXI ст.)			Іспит
30 балів (максимум)			30 балів (максимум)			
Самостійна робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	Самостійн а робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	
6 (максимум)	16 (максимум)	8 (максимум)	6 (максимум)	14 (максимум)	10(максим ум)	

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 0,5 до 2 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 0,5 бала;
- логіка викладення 0,5 бала;
- використання основної і додаткової літератури 0,5 бала;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 0,5 бала.

**Реферат** студент подає викладачеві на останньому семінарі кожного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 (друга декада жовтня) і Реферат 2 (остання декада листопада). Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 2 бали;
- висновки самостійні та відповідають темі 2 бали;
- опрацювання широкого кола історіографії та її аналіз 2 бали.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **контрольні роботи** у формі тестування, зокрема Контрольна робота 1 (друга декада жовтня) і Контрольна робота 2 (остання декада листопада). Завдання з тестування ЗМ1 містить 8 запитань, ЗМ2 містить 10 запитань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (п. 7) від 31 серпня 2018 року.

**Екзаменаційний білет** містить два завдання кожне з яких оцінюється в 12 балів та тестових завдань (16 завдань, кожне з яких оцінюється в 1 бал). Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	12-11
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	10-9
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	8-7
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	6-5
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	4-3
Відповідь має значні помилки, або відсутня	2-0

**При простому розрахунку отримаємо:**

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

**7.3 Шкала відповідності оцінок**

<b>Відмінно</b> / Excellent	90-100
<b>Добре</b> / Good	75-89
<b>Задовільно</b> / Satisfactory	60-74
<b>Незадовільно</b> / Fail	0-59

**8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.**

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
<i>Розділ 1. Народи Південно-Східної і Центральної Європи у нову добу (друга пол. XVII – поч. XX ст.)</i>				
1.	<b>Тема 1.</b> Історіографія з вивчення історії народів Центральної та Південно-Східної Європи в нову добу. Болгарські землі в складі Османської імперії (друга пол. XVII – перша пол. XIX ст.). Відновлення та становлення Болгарської держави (друга пол. XIX – 1914 р.)	2	2	2
2.	<b>Тема 2.</b> Сербі під владою Османської та Габсбурзької імперій у XVII – XVIII ст. Сербія на шляху до незалежності XIX-поч. XX ст.	2		2

3.	<b>Тема 3.</b> Чорногорія в другій пол. XVII ст. – 1914 р. Боснія та Герцеговина в другій пол. XVII ст. – 1914 р.	2	2	2
4.	<b>Тема 4.</b> Дунайські князівства друга пол. XVII – перша пол. XIX ст.). Становлення та розвиток Румунської держави др. пол. XIX ст. – поч. XX ст.	2		2
5.	<b>Тема 5.</b> Угорщина в умовах османського володарювання та розширення влади Габсбургів у Центрально-Східній Європі (друга пол. XVII – перша пол. XIX ст.). Утворення дуалістичної Австро-Угорської монархії.	2	2	2
6.	<b>Тема 6.</b> Словацькі землі у складі Австрійської імперії (друга пол. XVII – поч. XX ст.)	2		2
7.	<b>Тема 7.</b> Криза влади в Річі Посполитій та її поділи. Польські землі в складі Австрійської, Російської імперій та Пруссії (кін. XVIII – поч. XX ст.)	2	2	2
8.	<b>Тема 8.</b> Чеські землі під владою Габсбургів (друга пол. XVII – поч. XX ст.) Політика «освіченого абсолютизму».	1		2
9.	<i>Реферат з тем ЗМ1</i>	-	-	6
10.	<i>Контрольна робота з тем ЗМ1</i>	1		-

**Розділ 2. Народи Південно-Східної і Центральної Європи у новітню добу  
(поч. XX ст.- поч. XXI ст.)**

11.	<b>Тема 9.</b> Історіографія з вивчення історії народів Центральної та Південно-Східної Європи в новітню добу. Країни Центральної та Південно-Східної Європи в роки Першої світової війни (1914–1918).	2		2
12.	<b>Тема 10.</b> Основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку країн Центральної та Південно-Східної Європи у міжвоєнний період.	2	2	3
13.	<b>Тема 11.</b> Країни Центральної та Південно-Східної Європи в роки Другої світової війни (1939–1945).	2		3
14.	<b>Тема 12.</b> Становлення тоталітарної системи в країнах Центральної та Південно-Східної Європи (друга половина 1940-х – початок 1950-х рр.).	2	2	2
15.	<b>Тема 13.</b> Основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку країн Центральної та Південно-Східної Європи у 1950–1980-х рр.	2		2
16.	<b>Тема 14.</b> Крах тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи.	2	2	2
17.	<b>Тема 15.</b> Країни Центральної та Південно-Східної Європи у постсоціалістичний період.	1		2
18.	<i>Реферат з тем ЗМ2</i>	-	-	6
19.	<i>Контрольна робота з тем ЗМ2</i>	1		-

**ВСЬОГО**

**30**

**14**

**46**

**Загальний обсяг 90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **14 год.**

Самостійна робота – **46 год.**

## **9. Рекомендована література:**

### **Основна:**

1. Єлавіч Б. Історія Балкан. ХХ століття. К., 2004.
2. Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002.
3. Зашкільняк Л.О. Історія Центрально-Східної Європи. Львів, 2001
4. Коротка історія Угорщини. Ніредьгаза, 1997.
5. Кріль М. Історія Словаччини / М. Кріль. Львів, 2006.
6. Ротшільд Дж. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами – К., 2001
7. Чорній В. Історія Болгарії / В. Чорній. – Львів, 2007.
8. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян. Т. 2: Нова доба : навч. посіб. для студентів ВНЗ / уклад. В. І. Яровий, О. С. Антонюк, І. В. Малацай ; за ред. В. І. Яровий. – Київ, 2016.
9. Яровий В. І. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.): Курс лекцій. – Київ, 2001.
10. Яровий В. І. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн ХХ століття: підручник. Київ, 2005.

### **Додаткова**

1. Алексієвець Л. М. Новітня історія Польщі (1918-1939). Київ: Тернопіль, 2002.
2. Баран З., Кріль М. Історія Югославії. 1918–1990. Текст лекцій. Львів, 1997.
3. Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від середньовіччя до сьогодення. Київ, 2004.
4. Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Київ, 2008.
5. Дейвіс Н. Європа. Історія. К: Основи, 2006. 1464 с.
6. Дильонгова Г. Історія Польщі 1795-1990. К., 2007.
7. Македонія: документи и материалы. Софія, 1978.
8. Мандрик І.О. Проблеми відновлення державності Угорщини на першому етапі дуалізму (1867-1890). Ужгород, 1997
9. Малацай І.В. Формування національної ідентичності словаків у ХІХ столітті // Історія та історіографія в Європі. – К., 2019. №6. С.89-97.
10. Малацай І.В. Переселенський рух з Угорщини до Америки кінця ХІХ – початку ХХ століття (за матеріалами "Сборника консульських донесень") // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. Київ, 2020. Вип.4 (147). С.25-29.
11. Малацай І.В. Політико-економічна криза в Угорщині на початку 1950-х років // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. 2014. № 2 (120). С. 39- 44;
12. Rukkas A. Razem z Wojskiem Polskim. Armia Ukrainskiej Republiki Ludowej 1920 r. Warszawa 2020, 696 s.
13. Rukkas A. Polska – Ukraina 1920. Warszawa 2017, 232 s. (coauthor Janusz Odiemkowski).
14. Rukkas A. The Formation of National States in the Baltic Region and Eastern Europe 1917–1918. – Riga, 2018.
15. Rukkas A. Ukrainu nacionālā kustība Ziemeļu frontes 12. armijas vienībās 1917. gadā // Demokrātiskie procesi Austrumu un Centrālajā Eiropā 1917. gadā: politiskie, militārie, sociālie un kultūras aspekti. Democratic Processes in Eastern and central Europe in 1917: Political, Military, Social and Cultural Aspects. – Riga, 2017.
16. Rukkas A. Ukrainu Secas strelnieku legions (1914-1918) // Latvijas Kara muzeja gadagramata. XVI. Riga, 2016.



17. Яровий В., Малацай І. Північна Македонія в дослідженнях українських істориків //Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. Київ, 2021. Вип.1 (148). С.74-77.